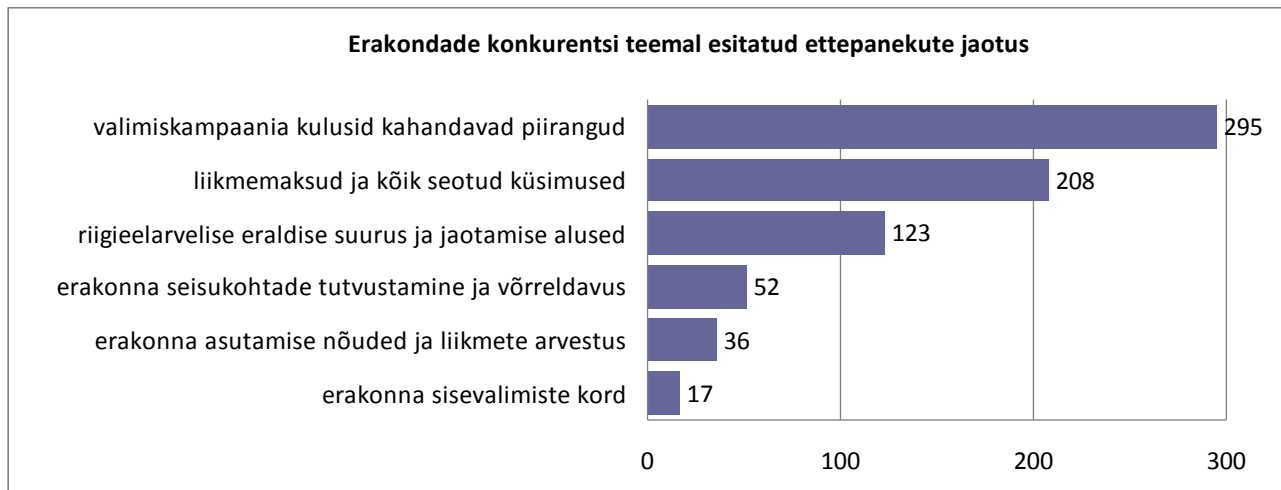

KOKKUVÕTE: ERAKONDADE KONKURENTS

Eesti õigusruumis on erakond kodanikualgatuslik poliitiline mittetulundusühing, mille asutamist ja tegevust reguleerivad mittetulundusühingute seadus ja erakonnaseadus. Praegu on Eestis registreeritud 10 erakonda, mis võimule tulemise nimel konkureerivad. Positsioonide nimel erakonnas ja valimisnimekirjades konkureerivad erakondade liikmed, keda ainuüksi neljas parlamendis esindatud erakonnas on kokku rohkem kui 40 000.

Erakondade konkurentsi teemal esitati kokku 406 ettepanekut ja argumenti, mis moodustavad 8,44% kõigist Rahvakogu.ee-s esitatud ettepanekutest ja argumentidest. Nende süstematiseerimise ja võrdlemise tulemusel jagunesid ettepanekud kolmeks alateemaks: 1) erakonna asutamine ja liikmelisus, 2) valimiskampaania kulutuste piiramine ja 3) erakondade liikmemaksud.

Erakonna liikmemaksu kohta tehtud ettepanekud on arvestatud koos ettepanekutega, mis tehti erakondade rahastamise teema all. Valimiskampaania kulude kohta tehtud ettepanekud on arvestatud koos ettepanekutega, mis tehti valimiste valdkonnas. Allolev joonis annab ülevaate peamistest ettepanekutest, mis seostusid erakondade konkurentliga.

Peamised ettepanekud erakondade konkurentsi teemal

1. Liikmemaksud peavad saama ainsaks legaalseks erakonna rahastamise viisiks.
2. Erakondade rahastamine riigieelarvest peab olema seotud erakonna edukusega liikmemaksude kogumisel.
3. Erakonna asutamiseks vajalikku 1000 liikme piirangut tuleb langetada. Peaaegu samapalju ettepanekuid laekus liikmete arvu alammäära langetamiseks 500 ja 200 liikmeni, seejuures kõige enam toetushääli kogus aga ettepanek langetada vajalik liikmete arv 200ni.
4. Seada ülempiir valimiskampaania kuludele, see parandaks sisulist debatti poliitikute vahel.
5. Valimiskampaaniale tehtavad kulutused peaksid olema võrdsed kõikidele erakondadele; esitati ka tsentraalse valimiskampaania idee, mille kohaselt tegeleks kandidaatide seisukohtade tutvustamisega Vabariigi Valimiskomisjon või selleks loodud spetsiaalne amet.
6. Liikmemaksu maksmine peab olema erakonna liikme jaoks kohustuslik, sest see puhastaks erakonnaliikmete nimekirjad inimestest, kes tegelikult erakonnaellu ei panusta. Nii kaoks ka nimekirjade pikkuse kasutamine poliitilise retoorika instrumendina.
7. Liikmemaksu suuruse peaks olema määratud kas a) riiklikult või b) seotud erakonna liikmete sissetuleku ja näiteks ka hõivestaatusega.
8. Valimisreklaami täielik keelamine; jääks vaid avalik-õiguslikus meedias toimuv debatt.

Peamised sõnumid alateemade lõikes

1. Erakondade loomine tuleb muuta lihtsamaks

Erakonna asutamise ja liikmelisuse juures oli suurimaks probleemiks 1000 liikme nõue uue erakonna loomiseks, mida peeti konkurentsi pärssivaks ja vajalikku liikmete arvu sooviti seetõttu allapoole tuua. Samuti laekus palju ettepanekuid mitteaktiivsete erakonnaliikmete arvu vähendamiseks. Tehti ka kaks põhimõtteliselt uut ettepanekut soodustamiseks uute erakondade loomist: poliitilise liikumise kui erakonna eelfaasi seadustamine ja erakonna toetajaliikme staatuse sisseseadmine.

2. Valimiskampaaniatele tehtavaid kulutusi tuleks piirata

Rahvakogus sõnavõtnud tajusid, et erakondade kulutused valimiskampaaniale on Eesti rikkust arvestades ebamõistlikult suured ja valimisreklaam ei anna valijatele infot erakonna kavatsuste kohta valitsuses. Olukorra parandamiseks sooviti kehtestada kampaaniakuludele ülempiir või muud sorti mahulised piirangud. Paljud leidsid, et õiglane oleks, kui erakondade valimiskampaania jaoks kasutada olevad ressursid oleksid võrdsed. Märkimisväärne osa ettepanekute tegijatest arvas, et valimisreklaami võiks täielikult kaotada ja seda peaksid asendama sisulised debatilised meedias.

3. Liikmemaksu osatähtsus erakondade rahastamises peaks olema senisest suurem

Ettepanekutes leiti, et liikmemaks peaks olema üks kaalukatest erakonna tegevuse rahastamise allikatest. Arvati, et praegune suur riigieelarveline toetus ei soosi üldiselt erakondade omatulu teenimist. Liikmemaksude kogumine suurendaks parteide tõsiseltvõetavust ning sunniks neid senisest enam arvestama nii valijate kui ka partei liikmete arvamisega. Paljud soovisid liikmemaksu muuta ainsaks lubatud rahastamisallikaks või lubada koos liikmemaksudega ka annetusi. Et vähendada passiivsete liikmete osakaalu erakondades soovitasid mitmed ettepanekud muuta liikmemaksu tasumise erakonnaliikmetele kohustuslikuks. Liikmemaksu suurus sooviti ka kehtestada riiklikult, et tagada erakondade võrdsem konkurents.